

Lokacija: Jezero

Najdišče: naselbina, kamena orodja, lončenina, bronasti in železni predmeti

Obdobje: neolitik, eneolitik, bronasta doba, železna doba, antika

Raziskovalna ustanova: ZVKDS, CPA

Nadzor: Boris Vičič, ZVKDS, OE Ljubljana

Vodja: Barbara Nadbath, Alja Žorž

Objava poročila:

V vasi Jezero, na južnem obrobju Ljubljanskega barja, južno od osamelca na katerem stoji cerkev Sv. Lovrenca, je bila s predhodnimi terenskimi pregledi v letu 2008, potrjena prisotnost arheološkega najdišča Sv. Lovrenc. Na podlagi rezultatov terenskih pregledov smo na delu predvidenem za gradnjo stanovanjske hiše, v začetku junija 2010, pričeli z zaščitnimi arheološkimi izkopavanji. Raziskave še vedno potekajo, pod vodstvom ZVKDS, CPA, Barbare Nadbath, univ. dipl. arheologinje, višje konservatorke, in Alje Žorž, dipl. arheologinje, konservatorke.

Najdbe in sledove arhitekture lahko glede na zadnje rezultate umestimo v obdobje mlajše kamene dobe, bronaste dobe in železne dobe. Z novimi odkritji smo razkrili mesto prazgodovinske naselbine, na obstoj katere je nakazovalo večje število arheoloških naključnih najdb iz območja ob vznožju hriba, odkritih ob terenskih ogledih in posegih konec 70.ih in 80.ih let prejšnjega stoletja (kremenovi odbitki, orodja, odlomki halštatskih, bronastodobnih in antičnih posod).

Manjša depresija s kraškimi značilnostmi leži na ožji terasi na nadmorski višini 295 m. Zamejujejo jo apnenčasti in dolomitni skladi, zapolnjena pa je z bolj ali manj glinenimi plastmi eolskega in delno erozijskega nastanka. Z raziskavami, katerih območje deloma že posega v središče depresije, smo na različnih nivojih, ki segajo od globine 25 cm do najmanj 160 cm, prepoznali sledove naselbine, med katere sodijo razne jame za shranjevanje, odpadne jame, jame za kole ter ostanke hodnih površin in poljedelskih posegov.

Najdbe kremenastih orodij, odbitkov, žrmelj, brusov, posod, živalskih kosti, semen in oglja, v celoti z jamami in plastmi, kažejo, da so se na tem mestu ljudje naselili že vsaj v času mlajše kamene dobe, v 5. tisočletju p.n. št., obdobju v katerega umeščamo koliščarske naselbine na Ljubljanskem barju. Med najdbe izjemnega pomena za razširjanje znanja o preteklosti, ki jih uvrščamo v obdobje mlajše kamene dobe, sodi skoraj v celoti ohranjena posoda okrašena z odtisi nohta, keramični pečatnik ter odlomek zglajenega peščenjaka z reliefno upodobitvijo. Keramični pečatniki so na slovenskem prostoru izjemno redki, velikokrat pa pričajo o intenzivni trgovini na dolge razdalje. Tudi za peščenjak z nekakšno živalsko upodobitvijo pri nas še nimamo analogij. Morda predstavlja del večje kamnite plošče ali oltarja.

Na osnovi trenutnih rezultatov lahko sklepamo, da je bila mlajšekamenodobna naselbina deloma uničena s kasnejšimi človeškimi posegi v času kasnejših kovinskih obdobj, v katere sodi ogromna količina arheoloških najdb: kamena orodja in ostanki izdelovanja orodja, iz raznovrstnih kamnin, ki niso krajevnega izvora, keramične posode različnih oblik in velikosti, grobe in fine fature, v večini natančno okrašene, vijček, piramidalna utež. Med zanimivejše najdbe sodijo tudi redke bronaste najdbe, izredno natančno izdelan odlomek držaja pokrovke, terilnik za pridobivanje pigmenta ali trenje zelišč, ter del miniaturne posodice.

Najdbe z arhitekturnimi sledovi nakazujejo, da je bilo območje raziskav naseljeno dlje časa, predvsem pa v več časovnih obdobjih. Ves ta čas so se znotraj naselbine odvijale dejavnosti povezane z izdelavo orodja, poljedelstvom, tekstilstvom in pripravo hrane. Peščenjak z reliefno upodobitvijo, kamnit venec s posodo in živalskimi kostmi, ter naravnim kraškim breznom, ki je bilo v prazgodovini najverjetneje namenoma zapolnjeno z odlomki lončenine, oglja in živalskimi ostanki, pričajo tudi o odvijanju raznolikih obredov.

S prazgodovinskim obdobjem pa se zadrževanje človeka tu ni končalo. Redke najdbe odlomkov antične amfore in ključavnica iz 16. stol. pričajo, da so v območje raziskav in okolico posegali tudi v kasnejših arheoloških obdobjih. Zaradi visokega oranja (le 20 cm) in odsotnosti modernih gradbenih posegov, se je najdišče izredno dobro ohranilo. Med drugim jame, kot ostaline nasebine, so bile vkopane tudi v živo skalo, ki zamejuje depresijo, kar kaže, da so naseljenci naravne danosti terena izkoristili v celoti. Na osnovi primernosti prostora in količine najdb ter ostalin odkritih do sedaj sklepamo, da se je prazgodovinska nasebina zagotovo širila vsaj do roba terase na zahodu, do vznožja osamelca na severu, ter gasilskega doma na vzhodu, dlje proti središču depresije pa se le-te nahajajo še globlje.

Upamo, da bomo z nadaljevanjem raziskav pridobili še več podatkov o nasebini in življenju prazgodovinskih »Jezercev«. Morda se na samem dnu depresije nahajajo sledovi iz še starejših arheoloških obdobj. Novoodkrите arheološke ostaline so neprecenljivega pomena. Z rezultati raziskav smo prišli do novih spoznanj o poselitvi prostora na južnem robu Ljubljanskega barja ter o življenju v obdobju prazgodovine, na celotnem slovenskem območju.

Alja Žorž
Univ. dipl. arheologinja – konservatorica
ZVKDS, CPA